

зміна поведінки особи відповідно до потреб суспільства та згідно з бажанням самого індивіда [4, с. 147].

Загалом слід констатувати, що нові реалії українського суспільства обумовлюють необхідність трансформації моделі соціалізації індивіда, у зв'язку з тим, що відсутні чіткі норми соціалізованості в українському суспільстві, а самі форми, норми і механізми соціалізації суттєво трансформуються у зв'язку з переорієнтацією на еталони інформаційного суспільства. Потрібно акцентувати увагу на організації соціалізаційних процесів у віртуальному середовищі та конструктивному використанні медіакультури. Разом з тим на методологічному рівні процес соціалізації слід розглядати у постмодерному дискурсі, як не стільки процес адаптації особистості до соціуму (нормативний вимір), скільки процес творення особистістю самої себе і відповідно нових соціальних відносин (інноваційний вимір).

Список використаних джерел

1. Власенко Ф. П. Віртуальна реальність як простір соціалізації індивіда [Електронний ресурс] / Ф. П. Власенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип.56. – С.208–217.
2. Золотарьова Ю. І. Вплив глобалізаційних процесів на соціалізацію молоді [Електронний ресурс] / Ю. І. Золотарьова // Вісник Харківської державної академії культури. – 2012. – Вип.38. – С.189–195.
3. Лаже О. В. Особливості функціонування засобів масової комунікації як агента соціалізації особистості [Електронний ресурс] / О. В. Лаже // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2014. – Вип.61. – С.127–132.
4. Парубчак І. Державне регулювання соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства в Україні [Електронний ресурс] / І. Парубчак // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип.3. – С.145–154.
5. Савін Є. Є. Соціалізація молоді як об'єкт державної політики [Електронний ресурс] / Є. Є. Савін // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип.2. – С.132–139.
6. Шанідзе Н. О. Філософські підходи до соціалізації особистості в умовах інформатизації суспільства та освіти [Електронний ресурс] / Н. О. Шанідзе // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. – №3. – С.76–81.

References

1. Vlasenko F. P. Virtual'na real'nist' jak prostir socializacii' indyvida [Elektronnyj resurs] / F. P. Vlasenko // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi' inzhenernoi' akademii'. – 2014. – Vyp.56. – S.208–217.
2. Zolotar'ova Ju. I. Vplyv globalizacijnyh procesiv na socializaciju molodi [Elektronnyj resurs] / Ju. I. Zolotar'ova // Visnyk Harkivs'koi' derzhavnoi' akademii' kul'tury. – 2012. – Vyp.38. – S.189–195.
3. Lazhe O. V. Osoblyvosti funkcionuvannja zasobiv masovoi' komunikacii' jak agenta socializacii' osobystosti [Elektronnyj resurs] / O. V. Lazhe // Social'ni tehnologii': aktual'ni problemy teorii' ta praktyky. – 2014. – Vyp.61. – S.127–132.
4. Parubchak I. Derzhavne reguljuvannja socializacii' molodi v umovah transformacii' suspil'stva v Ukrai'ni [Elektronnyj resurs] / I. Parubchak // Derzhavne upravlinnja ta misceve samovrjaduvannja. – 2013. – Vyp.3. – S.145–154.
5. Savin Je. Je. Socializacija molodi jak ob'jekt derzhavnoi' polityky [Elektronnyj resurs] / Je. Je. Savin // Teorija ta praktyka derzhavnogo upravlinnja. – 2013. – Vyp.2. – S.132–139.
6. Shanidze N. O. Filosofov'ski pidhody do socializacii' osobystosti v umovah informatyzacii' suspil'stva ta osvity [Elektronnyj resurs] / N. O. Shanidze // Visnyk Nacional'noi' jurydychnoi' akademii' Ukrai'ny imeni Jaroslava Mudrogo. Ser.: Filosofija, filosofija prava, politologija, sociologija. – 2014. – №3. – S.76–81.

Kolomeieц D. V., researcher of Dnipropetrovsk Regional Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Dnepropetrovsk), grunval@bk.ru

Features of socialization in modern cultural and educational space

The questions of socialization of person in conditions of becoming of virtual cultural-educational environment and media-culture are considered. On the basis of systematic and comparative methodologies, combining approaches of social

philosophy, media philosophy and philosophy of education its reveals unexplored aspect of the problem, associated with definition of methodological principles and specific features of the model of socialization in the information society. Its showing ambivalent nature of the socialization process in the virtual space. Its grounded priority of innovative aspects of socialization over normative ones and the need to focus on the mechanisms of self-development.

Keywords: philosophy of education, virtual space, media culture, information society, socialization, personality.

Коломеєц Д. В., соискатель, Днепропетровский областной институт последипломного педагогического образования (Украина, Днепропетровск), grunval@bk.ru

Особенности социализации личности в современном культурно-образовательном пространстве

Рассмотрены вопросы саморазвития личности в контексте проблематики философии образования. На основе использования системной и синергетического методологии, сочетания подходов социальной философии и философии образования раскрыты малоисследованные аспекты проблемы, связанные с категориальной определенностью феномена саморазвития в образовательном процессе с использованием потенциала таких понятий как самореализация и самоактуализация. Показано, что именно саморазвитие личности должно лежать в основе современного понимания процесса социализации. Обосновано приоритетность усилий личности по отношению к собственному развитию по сравнению с целенаправленным социокультурным влиянием среды бытия и социализации.

Ключевые слова: философия образования, саморазвитие, самореализация, самоактуализация, информационное общество, социализация, личность.

* * *

УДК 378.147:124.5

Калюжна Т. Г.,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
НАПН України (Україна, Київ), tt-dd-kk@ukr.net

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Представлена характеристика аксіологічного підходу як методологічного концепту професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Визначаються види домінуючих цінностей, які впливають на формування готовності майбутніх учителів до організації пізнавальної діяльності учнів. Розглянуто значення аксіологічного підходу у формуванні системи ціннісних орієнтацій особистості майбутнього вчителя, які визначають рівень готовності спеціаліста до реалізації життєвих і професійних планів.

Ключові слова: аксіологічний підхід, цінності, професійна підготовка, майбутній учитель.

У сучасних умовах аксіологічний підхід є одним з основних методологічних принципів професійної підготовки майбутніх педагогів. Звернення до філософської теорії цінностей у контексті педагогіки дозволяє розглядати зміст і структуру педагогічної освіти як сферу суб'єкт-об'єктних і міжсуб'єктних ставлень, де знання, викладач і студенти об'єднуються ціннісним ставленням до дійсності. Сьогодні цілеспрямований розвиток особистості, ефективне професійне становлення студентів неможливо здійснювати без визначення соціокультурних цінностей. На рівні окремої особистості аксіологічний підхід спрямовує педагогічний вплив на втілення на практиці оптимальних шляхів тріади її актуальних соціальних цінностей. Формулюючи гуманістичну парадигму професійно-педагогічної підготовки, сучасні дослідники тим самим надають обґрунтування новій методології педагогіки, що дає можливість виділити як систему цінностей освітнього процесу, так і саму освіту як загальнолюдську цінність. Сутність аксіологічного підходу до підготовки спеціаліста полягає в орієнтації професійної освіти на формування у студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, які визначають їхнє ставлення до світу, до своєї діяльності, до самого себе як людини і професіонала.

Теоретико-методологічні засади аксіологічної проблематики в освіті вивчаються багатьма дослідниками (І. Бех, Б. Гершунський, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремінь, А. Міщенко, В. Сластьонін, Н. Ткачова, Г. Чижакова, Г. Щедровицький, А. Ярошенко та ін.), у яких педагогічна аксіологія розглядається як фундамент духовної культури майбутнього педагога.

У сучасних умовах аксіологія розглядається як теорія цінностей і характеризується суттєвим переміщенням уваги на загальнолюдські цінності, що визначається у свідомості людей сучасними реаліями буття. Відтак, центральним поняттям в аксіології є поняття цінності, що характеризує соціокультурне значення явищ дійсності, включених у ціннісні відношення. Слід зауважити, що в сучасній науці існують різні визначення поняття «цінності». Базовою для аксіології є проблема обґрунтування можливості існування цінностей у структурі буття в цілому і їхнього зв'язку з предметною реальністю [7].

Мета статті – висвітлити загальні шляхи аксіологічного підходу до професійно-педагогічної підготовки майбутнього учителя, розглянути та визначити домінуючі цінності професійно-педагогічної підготовки.

За результатами вивчення наукових джерел зазначимо, що поняття «цінності» розглядається вченими в контексті системного аналізу діяльності людини й визначається з різних підходів: як будь-який предмет чи явище, що має життєве значення для людини; властивості предмета чи явища, що обумовлюють важливі для індивіда інтереси; орієнтири в предметній чи соціальній дійсності; мета-ідеал або засіб досягнення мети; предмет, що задовольняє потреби людини; відображення явищ довкілля з погляду їхньої відповідності чи невідповідності потребам особистості чи суспільства тощо. У контексті започаткованого дослідження інтерес становить педагогічна аксіологія, до провідних понять якої належать: освітні цінності, педагогічні цінності, виховні цінності. На думку дослідників (В. Сластьонін, Н. Ткачова, Г. Чижакова, Г. Щедровицький та ін.), педагогічна дійсність як частина соціальної включає всю сукупність конкретних педагогічних явищ, які поєднуються приналежністю до цілеспрямованого процесу формування особистості людини. Педагогічні явища (суб'єкти освітнього процесу, його зміст, засоби, форми тощо) якісно відрізняються за змістом, визначеністю, що й зумовлює їхню педагогічну цінність. Отже, педагогічні явища аксіологічні за своїм характером. У самому слові «цінність» закладено ідею корисності для людини. Цінним для майбутнього педагога може стати все те, що буде життєво важливим капіталом у його особистісному і професійному становленні.

На думку В. Сластьоніна, система ціннісних орієнтацій учителя виступає як одне зі структурних утворень його професійної й особистісної самосвідомості. До структури професійно-педагогічної культури вченим включаються такі педагогічні цінності: цінності-цілі, що визначають концепцію особистості майбутнього педагога в сукупності Я-особистісного і Я-професійного; цінності-засоби як концепція педагогічного спілкування, техніки і технології, інноватики тощо; цінності-ставлення, що розкривають усю сукупність стосунків педагогічного процесу та формування позиції по відношенню до професійно-педагогічної діяльності; цінності-якості, представлені багатоманітною діяльнісними, поведінковими

якостей особистості; цінності-знання, що визначають особистісну і професійну компетентність майбутнього педагога. Як домінуючі визначаються цінності-цілі як логічне підґрунтя смислу професійної діяльності [5, с. 70].

Доцільним, на наш погляд, є орієнтація студентів на домінуючі цінності, пов'язані з пізнавальною діяльністю студентів. Філософи (С. Анісімов, О. Дробницький, М. Каган, В. Лутай, М. Марчук та ін.) стверджують, що гуманітарне знання за своєю природою аксіологічне, тобто його призначення для людини визначається передусім ціннісними засадами; ціннісне ставлення до дійсності пов'язане з когнітивним, а пізнавальна діяльність і її результат – знання – мають чітко виражені ціннісні характеристики [5, с. 11]. Базовим підґрунтям особистісного становлення майбутнього спеціаліста є залучення студентів до знання як цінності, що забезпечує успіх професійної діяльності. Саме знання науковці визначають як одну з пріоритетних, домінуючих цінностей, оскільки різні форми його є ціннісно обумовлені, адже за своєю природою вони забезпечують вибір альтернатив у процесі будь-якої діяльності. Підкреслимо ще одну особливість аксіологічного знання – воно завжди виступає як продукт суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних ставлень. Така особливість підкреслює значущість ще однієї з домінуючих цінностей – спілкування, оскільки засвоєння студентами знань відбувається передусім у процесі спілкування з викладачем, студентами. Без спілкування неможливим є сам процес навчально-пізнавальної діяльності. Тому процес ціннісного становлення майбутнього вчителя в ході професійно-педагогічної підготовки – це цілеспрямований, систематичний рух через пізнання, ціннісне осмислення й оцінку до творчого перетворення знань, формування здатності до постійного саморозвитку і самовдосконалення, а сформовані ціннісні орієнтації будуть визначати ціннісне ставлення особистості до діяльності, зокрема до майбутньої педагогічної.

Сучасний педагог має глибоко усвідомлювати місце і роль освітніх процесів у світовому культурному просторі, поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання й практичну підготовку. Тільки в культурному середовищі можуть сформуватися спеціалісти, здатні вільно й широко мислити, створювати нові інтелектуальні цінності, яких завжди потребує суспільство. Особливої актуальності саме сьогодні набуває теза «Від людини освіченої – до людини культурної» (І. Бех, О. Савченко, А. Соколов), що визначає відродження національної інтелігенції, створення внутрішніх передумов для розвитку творчої індивідуальності.

Умовами формування педагогічної культури є: цілісність, безперервність і системність розвитку педагогічної культури в процесі діяльності; побудова змісту і структури навчально-виховного процесу відповідно до завдань та основних компонентів педагогічної культури; орієнтація педагогічного процесу на суб'єктивну позицію студента як носія загальнолюдських і культурних цінностей; формування позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної діяльності, педагогічної культури на основі максимальної інтенсифікації їх учіння; залучення студентів до діяльності, яка моделює майбутню професійну діяльність; створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях, а також урахування емоційного

самопочуття кожного студента; реалізація вимог провідної ролі соціокультурного контексту, гуманізації, індивідуалізації, активності, спільної діяльності студентів і викладачів, варіативності видів навчальної діяльності на заняттях з предметів педагогічного циклу; виховання в студентів потреби до постійного самовдосконалення (самоосвіти, саморозвитку, самовиховання), формування «Я – концепції».

Характеристика системи педагогічних цінностей уможливує розкриття змісту педагогічної культури, тобто її структурних компонентів. Звичайно, багато в чому зміст педагогічної культури залежить від педагогічної діяльності вчителя, рівня його педагогічного мислення, способів діяльності, але цей зміст також визначається характером ціннісних відносин у суспільстві. Самоцінність людини означає, що людина сама по собі є найвищою цінністю будь-якої культури. Принцип самоцінності людини означає визнання людиною свого унікального права на життя, творчість, існування нарешті. А також права на реалізацію своєї індивідуальності. Цінності, виступаючи одним з найважливіших особистісних утворень, виражають свідоме ставлення людини до соціальної дійсності й у цій своїй якості визначають широку мотивацію її поведінки та впливають на всю її життєдіяльність (Б. Ананьєв, І. Бех, С. Рубінштейн).

Проблема цінностей цілком справедливо вважається проблемою міждисциплінарною, оскільки вона є предметом вивчення психології, філософії, аксіології, соціології, етики, естетики, педагогіки. Можна погодитись з думкою про те, що «проблеми, пов'язані з людськими цінностями, відносяться до найважливіших для будь-якої з наук, яка вивчає людину і суспільство. Найважливіших насамперед тому, що цінності виступають інтегративною основою як для окремо взятого індивіда, так і для будь-якої малої або великої соціальної групи, культури, нації, нарешті, для людства загалом» [4, с. 138].

Процес формування педагогічної культури майбутнього вчителя є складним, динамічним і багатограним, кінцевий результат якого – досконалий рівень сформованості педагогічної культури, а також проміжні результати: сформованість професійної позиції, професійної компетентності, педагогічної етики, педагогічної майстерності.

Будь-яка культура завжди має особистісне підгрунтя. Її цінностями, як правило, стає те, що людина сама пережила, що стало її власним досвідом, що сповнило її душу радістю або ж смутком. Тобто справжня культура – та, яка здійснює прямий вплив, – це культура пережитого, якою одна особистість ділиться з іншою. Це мова почуттів, емоцій, відчуттів, вражень, захоплень, це мова особистісної культури. Особистісна культура включає не лише слова та гасла, а й відчуття. Особистісно-ціннісний досвід означає, що цінності людини матеріалізуються, інтеріоризуються не лише на рівні розуму й слів, а й душі та серця людини. Без особистісного переживання культура залишається лише порожнім, нічим не наповненим звуком, словом, яке можна забути, не надаючи йому ніякого значення. Тільки зігріте душею слово, пропущене через себе, дає той ефект, якого ми завжди чекаємо від культури, виховання, освіти. Серед безлічі цінностей, які пропонує культура, дієвими будуть тільки ті, які пережиті людиною на особистому рівні. Те, чого вона не знає, не відчула, не пережила, не дасть бажаного ефекту або результату (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, С. Максименко, С. Сисоєва).

Висновок. Для того, щоб наша освіта була якісною, ми маємо орієнтувати її учасників на таку мету, як покращення якості життя у будь-яких сферах – духовній, матеріальній, політичній, психологічній, технологічній. А починається досягнення цієї мети з позитивної трансформації цінностей: переходу від демонстрації себе до усвідомлення необхідності ефективного виконання завдання як ментальної риси. Отже, аксіологічний підхід до професійно-педагогічної підготовки передбачає формування в студентів системи ціннісних орієнтацій, які задають загальну спрямованість інтересам і прагненням особистості, ієрархію індивідуальних переваг, мотиваційну програму діяльності і, в кінцевому підсумку, визначають рівень готовності майбутнього спеціаліста до реалізації життєвих і професійних планів.

Список використаних джерел

1. Іванілов О. Ціннісні орієнтації сучасної молоді та проблеми їх реалізації в сучасному суспільстві: [О. Іванілов, студ., Запорізький державний університет] // Современное студенчество Украины: опыт, проблемы, перспективы. – Запорожье, 2002. – С.136–139.
2. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання / М. Г. Марчук. – Чернівці: Рута, 2001. – 319 с.
3. Никитина Н. Н. Основы профессионально-педагогической деятельности / Н. Н. Никитина, О. М. Железнякова, М. А. Петухов. – М.: Мастерство, 2002. – 288 с.
4. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К.: Наук. думка, 2003. – 852 с.
5. Сластенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В. А. Сластенин, Г. И. Чижикова. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
6. Философский словарь / [под ред. И. Т. Фролова]. – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.
7. Ярошенко А. О. Ціннісний дискурс освіти: [монографія] / А. О. Ярошенко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 156 с.

References

1. Ivanilov O. Cinnisni orijentacii' suchasnoi' molodi ta problemy i'h realizacii' v suchasnomu suspil'stvi: [O. Ivanilov, stud., Zaporiz'kij derzhavnyj universytet] // Sovremennoe studenchestvo Ukrainy: opyt, problemy, perspektivy. – Zaporozh'e, 2002. – S.136–139.
2. Marchuk M. G. Cinnisni potencii' znannja / M. G. Marchuk. – Chernivci: Ruta, 2001. – 319 s.
3. Nikitina N. N. Osnovy professional'no-pedagogicheskoy dejatel'nosti / N. N. Nikitina, O. M. Zheleznyakova, M. A. Petuhov. – M.: Masterstvo, 2002. – 288 s.
4. Neperervna profesijna osvita: filosofija, pedagogichni paradymy, prognoz: monografija / V. P. Andrushhenko, I. A. Zjazjun, V. G. Kremen', S. D. Maksymenko, N. G. Nychkalo, S. O. Sysojeva, Ja. V. Cehmister, O. V. Chalyj; In-t pedagogiky i psihologii' prof. osvity APN Ukrainy. – K.: Nauk. dumka, 2003. – 852 s.
5. Slastenin V. A. Vvedenie v pedagogicheskiju aksiologiju: [ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. учеб. zavedenij] / V. A. Slastenin, G. I. Chizhakova. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2003. – 192 s.
6. Filosofskij slovar' / [pod red. I. T. Frolova]. – M.: Politizdat, 1987. – 590 s.
7. Jaroshenko A. O. Cinnisnyj dyskurs osvity: [monografija] / A. O. Jaroshenko. – K.: NPU imeni M. P. Dragomanova, 2004. – 156 s.

Kalyuzhny T. G., senior researcher at the Department of Andragogy, Institute of Education and Adult Education NAPS of Ukraine (Ukraine, Kyiv), tt-dd-kk@ukr.net

Professional-pedagogical preparation future teachers: axiological campaign

In the article description of axiology approach is presented as methodological concept of professionally-pedagogical preparation of future teachers. The types of dominant values, influencing on forming of readiness of future teachers to organization of cognitive activity of student are determined. Consider the value of axiological hike in the formation of the system of value orientations of the future teacher's personality, which determine the level of preparedness for the implementation of professional life and professional plans.

Keywords: axiology approach, values, professional preparation, future teacher.

Калюжная Т. Г., старший научный сотрудник отдела андрагогики, Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины (Украина, Киев), *tt-dd-kk@ukr.net*

Профессионально–педагогическая подготовка будущего учителя: аксиологический подход

Представлена характеристика аксиологического подхода как методологического концепта профессионально–педагогической подготовки будущих учителей. Определяются виды доминантных ценностей, влияющих на формирование готовности будущих учителей к организации познавательной деятельности учащихся. Рассмотрено значение аксиологического подхода в формировании системы ценностных ориентаций личности будущего учителя, которые определяют уровень готовности специалиста к реализации жизненных и профессиональных планов.

Ключевые слова: аксиологический подход, ценности, профессиональная подготовка, будущий учитель.

* * *

УДК 37.013.73:115.4

Абакумова О. О.,
здобувач кафедри філософії, Національний
технічний університет України «Київський
політехнічний інститут» (Україна, Київ),
e.o.abakumova@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У ТРАНСФОРМАЦІЯХ СОЦІАЛЬНОГО ХРОНОТОПУ

Розглянуто філософську рефлексію феномена дистанційної освіти у контексті трансформації соціального хронотопу. Метою статті є визначення особливостей організації простору і часу дистанційної освіти у якісних трансформаціях соціального хронотопу, спричинених прогресом інформаційно–комунікаційних технологій. Акцентовується увага на такій властивості сучасних технологій як спричинення ними «стиснення» соціального простору і часу, формування хронотопу особливого роду – комунікативно–мережевого. Обґрунтовується теза, що освіта взагалі, і дистанційна зокрема, дозволяє багатство часу і простору перетворити на багатство саморозвитку потреб і здібностей людини, які є дійсною формою суспільного багатства. Зроблено висновок, що нові комунікативні спромоги уможливають перехід від фізичного до соціального та історичного часу і простору, а надалі – до вільного часу, часу для творчості.

Ключові слова: дистанційна освіта, час, простір, соціальний хронотон, особливий хронотон, хронотон дистанційної освіти, творчість.

Питання зв'язку часу і простору, – хронотопу, – людського буття, культури є практично невичерпною філософською проблемою, адже простір і час виступають об'єктивними і загальними формами буття, котре у своєму русі неможливе поза просторовим і часовим оформленням. Рух як єдність виникнення і зникнення, як перехід і перетворення усього в усе, відбувається у певний спосіб, зумовлюючи просторову й часову дискретність форм буття у всьому їхньому розмаїтті.

У класичній науці склалося чимало підходів до аналізу взаємозалежності простору і часу. Тут варто назвати теорії Ньютона, Лагранжа, М. І. Лобачевського, Г. Мінковського, А. Ейнштейна. На початку ХХ ст. поняття хронотопу починають застосовувати в якості просторово–часової характеристики буття соціальної матерії – культури (В. І. Вернадський, О. О. Ухтомський, М. М. Бахтін, А. Я. Гуревич та ін.).

Сьогодні відбуваються фундаментальні зрушення в уявленнях про простір і час, викликані інформатизацією суспільних процесів і спричинені динамічним прогресом у галузі інформаційно–комунікаційних засобів та технологій, а також концептуальні зміни просторово–часових залежностей і зв'язків соціального порядку. Переосмисленню простору і часу на основі нових соціальних параметрів присвячено роботи М. Кастельса,

Ф. Уебстера, О. В. Назарчука, О. Ф. Русакової, С. П. Фатіхова, М. Д. Култаєвої та інших. Не зважаючи на значний доробок попередників, вважаємо, що питання єдності простору–часу у дослідженнях соціально–філософських проблем освіти у сучасному суспільстві залишаються все ще недостатньо з'ясованими. Дослідницький інтерес автора у трансформаціях соціального хронотопу викликає феномен дистанційної освіти.

Метою статті є визначення особливостей організації простору і часу дистанційної освіти у якісних трансформаціях соціального хронотопу, спричинених прогресом сучасних інформаційно–комунікаційних технологій.

Хронотон (chronos – час і topos – місце, часопростір) як поняття ввів у науковий обіг у 1925 р. відомий російський науковець О. О. Ухтомський, який визначив його як «закономірний зв'язок просторових і часових координат» [7]. Поширення у гуманітаристиці це поняття набуло після досліджень філософа і літературознавця М. М. Бахтіна, за яким воно виражає суттєвий взаємозв'язок часових і просторових відносин, представлених у різних формах культури, зокрема, у літературних і художніх творах [2]. Традиційно поняттям «соціальний хронотон» виражається єдність протилежності об'єктивного і суб'єктивного в русі. Рух людського буття, культури здійснюється як наслідування й збагачення прийдешніми поколіннями надбань попередніх поколінь. Таке спадкоємство здійснюється у поступі суспільства духовно–практичним шляхом у розвитку соціально–перетворювальної діяльності та поставання творчості, зокрема через освіту.

У сучасному мережевому суспільстві простір і час трансформуються під впливом інформаційно–технологічних змін. Ряд дослідників акцентовують увагу на такій властивості інформаційно–комунікаційних технологій як спричинення ними «стиснення» соціального простору і часу. Як зазначають О. Ф. Русакова, С. П. Фатіхов, сучасне зростання мобільності соціальних суб'єктів, що відбувається завдяки розвитку високошвидкісних засобів комунікації, стискає простір і час, формуючи тим самим хронотон особливого роду – комунікативно–мережевий [5].

В сучасному мережевому контексті соціальних процесів традиційне уявлення про простір як про абстрактну відстань, тобто через призму здатності предмета подолати її за певний відрізок часу, не може бути спрямовуючим орієнтиром, оскільки у сучасному контексті соціальних процесів відносно маленький локальний відрізок шляху може долатися за набагато більший часовий інтервал, ніж величезні глобальні відстані. У соціальному світі простір визначається через швидкість комунікацій. Як зазначає О. В. Назарчук, відстань є функцією конкретного медіума, що її долає [3]. Одне і те саме просторове віддалення може означати різні відстані і не бути еквівалентним жодному з них. Трансформація уявлень про простір пов'язана також із втратою його цілісності, його розірваністю і його ж здатністю до воз'єднання. Також у сучасному суспільстві час вже не може сприйматися як константа, оскільки на перший план висувається його відносність, багатоспрямованість, він стає розірваним, як і простір, – подійним. Джерелом відмінностей у часі є можливість прискорення та уповільнення, тобто темпоритм соціальних змін. Поняття щільності, інтенсивності, наповненості життя, темпу соціальних процесів виявляється